

PATRZĄCY (26) *part praes act*

a jasne (w tym 1 r. błędne znakowanie).

sg m N patrzący (6). ◇ A patrząc(e)go (1). ◇ [I patrzącym.] ◇ pl N subst patrzące (3); -e (1), -(e) (2). ◇ G patrzących (6). ◇ D patrzącym (6). ◇ A m pers patrząc(e) (3). m pers a. subst patrząc(e) (1).
Sł stp s.v. patrzeć, Cn brak, Linde XVIII w. s.v. patrzeć.

1. Mający zdolność widzenia; mający określoną wadę wzroku (2) : Aż się tłumy dziwowały/ widząc nieme mówiące/ [...] ślepe patrzące [caecos ascipientes] BudNT Matth 15/31.

Wyrażenie: »roznem patrzący« = zezujący (1): Paetus [...], Brłok roznem patrzący. Mącz 272d.

2. Postrzegający wzrokiem: oglądający, spoglądający; widzący; videns HistAl, spectans PolAnt (21) : MurzNT 161 marg; Na co gdy się wżyciek lud patrzący wezdrznął/ á ná ono okucieńftwo patrzyć niemógł: krzyknął/ ifz iest wielki Bog Chrześciańki SkarŻyw 441.

patrzący na kogo (2): HistAl A2; Z kościoła niewiały z niewłytydem á wżetecznie przybráne/ y młodzieńcy ná nie patrzące/ iáko pfy iákie sam wygániał SkarŻyw 414.

W połączeniu z przysłówkiem lub wyrażeniem przyimkowym wyrażającym określone uczucie lub wyraz spojrzenia (4): IEstli kiedy vżrzyłz iż człowiek mały będzie pokornym, wyfoki mądrym, [...] pochmurno patrząci á nie ofzuft, [...] Dziękuy z tego panu Bogu GlabGad P8, N6v; Submorusus – Kwańno patrząci, obrazliwi. Calep [1019]a. Cf »po oku patrzący«.

Wyrażenia: »z daleka patrzący« = a longe spectans PolAnt (3): Y było tam wiele niewiaft z dáleká patrzących/ ktore były szły zá Iezusem od Galileiey poługuiąc mu. BibRadz Matth 57/55 [idem LatHar 702]; LatHar 702, 714.

»po oku patrzący« (1): Limus – Obłudni, pooku patrząci. Calep 605a.

W przen (1) : Zalię oczy barzo roztworzone, á fmiele patrzące chocia nie będą wypukłe, znamionu: niewłytyd y niefrom GlabGad N6v.

Przen (1) :

Wyrażenie: »oczy wysoko patrzące« = wyniosłość, pycha (1): STárałem się ząwždy moy pánie wiedząc iż to przeciwko myfli twoiey iest ábych nigdy niemiał myfli podniefioney á oczu wyfoko patrzących RejPs 198.

α. W funkcji rzeczownika (8) : SkarŻyw 581; wżákże ieden mniey ząwždy widzi y rozumie/ niź wiele zaráz patrzących y mądrych CzechEp 19; Tu oczy/ Wżytkim patrzącym/ płáč łzámí zámoczy. GrochKal 9; SzarzRyt A3v.

patrzący na kogo, na co (3): BielKron 80v, 131v; Pan Czechowłki trzyftá [zbrojnych] miał w szárłaty przybránych/ S proporcow/ y z złotá blákk był/ patrzącym ná nich. StryjWjaz B3.

Wyrażenia: »z daleka patrzący« (1): Będzie się zdáło z dáleká patrzącym: iákoby się wffy potykały BielSpr 72.

»patrzący na słońce« = żyjący (1): Mądrość z imieniem dzyedzicznym dobra iest/ y więcey pożyteczna patrzącym ná słońce. BielKron 80v.

a. Widzący, oglądający Boga po śmierci; zbawiony [na co] (1) : Ale y to okázác się nie może/ żebym [...] duchom onym świętym niebiełkim ná máieftat Boży ząwždy patrzącym y z Bogiem kroluiącym przymawiać [...] miał. CzechEp 78.

3. *Myślący o czymś; wydający sąd, oceniający (1) :*

Wyrażenia: »ostro patrzący«: (1): chce X.K. ludzi bacznych omamić: á ostro pátrzące/ zámydláiąc im kálkulem iákimśi oczy práwie náporząd záślepić *CzechEp* 333.

[»przez spary patrzący« = *pobłażający, tolerujący*: w opłákánych y wątpliwych ránách Rzeczypospolitey/ nie trzeba być Krolowi málowánym/ gnuśnym/ y niedbáłym/ álbo przez ípáry pátrzącym *WerReguła* 137.]

4. *Zwracający na coś uwagę, mający coś na względzie [na co] (1) :* tedy on chcąc hárdóść ich ftłumić/ Abráhámá z iego vniżánia íe/ á ná ísprawiedliwość íwá nie pátrzącego/ ták przed nimi zálecać począł *CzechRozm* 30v.

5. *Zajmujący się czymś, uprawiający [czego] (1) :* Luxuriosus, Zbytny/ prześmierny/ rośpułtny. Nierządów pátrzący/ Obżárły *Mącz* 201c.

Synonimy: 2. *obaczający, oglądający, widzący; 4. baczący, obaczający.*

Cf **PATRZAJĄCY, PATRZYĆ**

SBu, (KWysz)